



Til Sivilombudsmannen

[Postmottak@sivilombudsmannen.no](mailto:Postmottak@sivilombudsmannen.no)

Stavanger, 7. mai 2019

**Klagen sendes på vegne av styret i FNF Rogaland representert ved:**

*Stavanger Turistforening, Haugesund Turistforening, NJFF Rogaland, Norges speiderforbund Vesterlen krets, Rogaland KFUK-KFUM speidere, Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland og Naturvernforbundet i Rogaland.*

FNF er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjoner på fylkesnivå. I Rogaland representerer forumet ca. 60 000 medlemskap. FNF Rogaland har også to lokale fora, FNF Stavanger og FNF Haugalandet.

## Klage til Sivilombudsmannen om endret utbyggingsløsning – Måkaknuten vindkraftverk i Rogaland

Forum for natur og friluftsliv i Rogaland (FNF Rogaland) klager med dette på Olje- og energidepartementets (OED) vedtak av 28. februar 2019 der FNF Rogalands klage på endret utbyggingsløsning for Måkaknuten vindkraftverk ikke tas til følge.

Kortfattet går saken ut på at Måkaknuten vindkraftverk er blitt utvidet uten at det er gjennomført tilstrekkelig konsekvensutredning og offentlig høring av endringene. Fra godkjent konsesjon i 2012 har Måkaknuten vindkraftverk fått økt installert effekt fra 66 til 99 MW. og turbinstørrelsen på de 22 vindturbinene har økt fra 125 meter til 190-200 meter.

Endringene er godkjent av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i vedtak av 16. mai 2017 (økt installert effekt) mens økt turbinstørrelse ble godkjent av NVE 18. april 2018 ved behandling av detaljplan og Miljø-, transport- og anleggsplan (MTA) for Måkaknuten.

I forbindelse med NVEs godkjenning av visse endringer i detaljplan og MTA 12. desember 2018 valgte FNF Rogaland, Rogaland fylkeskommune og en nabo til vindkraftverket å klage på NVEs vedtak med henvisning til manglende konsekvensutredning og offentlig høring.

OED har vurdert gyldigheten av NVEs vedtak og konsekvensvurderinger, og har kommet til at det ikke foreligger ugyldighet eller et utilstrekkelig kunnskapsgrunnlag.

FNF Rogaland bestrider OEDs avvisning av vår klage med henvisning til følgende forhold:

1. Endret utbyggingsløsning for Måkaknuten vindkraftverk bryter med den da gjeldene KU-forskriften om tiltak etter sektorlovverk av 2014. Tiltak som alltid skal konsekvensutredes er utvidelser eller endringer som overstiger 10 MW. Av dette følger at en endring av installert effekt for Måkaknuten vindkraftverk på 33 MW i betydelig grad overstiger størrelseskriteriet i KU-forskriften uten at dette ble fulgt



Forum for  
natur og friluftsliv  
Rogaland

Gamle Jåttåvågen 67, 4020 Stavanger  
rogaland@fnf-nett.no / +47 46850786  
www.fnf-nett.no/rogaland  
Org. nr.: 998129028

opp med konsekvensutredninger og offentlig høring av økt utbyggingsløsning. OEDs avisning av FNFs klage bygger dermed på vedtak som ikke kan anses som gyldige.

2. Endret utbyggingsløsning for Måkaknuten vindkraftverk oppfyller ikke kravene i forvaltningsloven §§ 17 og 25 om at et forvaltningsorgan skal "påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes" og naturmangfoldloven § 7 (§§ 8-12) om at offentlige beslutninger så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. FNF Rogaland er ikke enig i OEDs vurdering i forbindelse med klagebehandlingen om at hensynet til konsekvensutredning er ivaretatt.

Klagen fremsettes på vegne av frivillige natur- og friluftslivs organisasjoner i Rogaland vist i ingressen. Fullmakter fra de respektive organisasjonene er vedlagt klagen.

## Bakgrunn og sakens historikk<sup>1</sup>

Måkaknuten vindkraftverk er et av vindkraftverkene i den såkalte «Bjerkreimsklyngen» og ble opprinnelig omsøkt som Ulvarudla vindkraftverk som fikk avslag på konsesjonssøknaden. Det ble da fremmet en søknad om en redusert utbygging, Måkaknuten, og denne konsesjonen ble stadfestet av OED i vedtak 05.07.2012.

I NVEs vedtak av 16. mai 2017, ble det gitt tillatelse til en effektøkning på 33 MW i Måkaknuten vindkraftverk, slik at maksimal installert effekt for vindkraftverket økte fra 66 til 99 MW. Planendringssøknaden ble ikke sendt på høring. I vedtaket heter det følgende:

*"Turbinenes antall og ytre mål vil bli tilnærmet likt med opprinnelig konsesjonsgitt effektinstallasjon. Siden den omsøkte endringen av effektinstallasjonen ikke medfører endrete virkninger for omgivelsene, har NVE funnet det ubetenkelig å unnlate høring av søknaden." .....*

*"NVE har i vedtaket lagt avgjørende vekt på at endret installert effekt ikke vil medføre endrete miljøvirkninger eller arealbruk sammenlignet med tidligere aktuell utbyggingsløsning, og at endringen muliggjør optimal utnyttelse av konsesjonsområdet for energiproduksjon. Detaljert utforming av vindkraftverket, herunder bla. angivelse av antall turbiner, tårnhøyde og rotordiameter, forutsettes fremmet i detalj- og miljø-, transport- og anleggsplan"*

I planendringsvedtaket ble det lagt til grunn at ytre mål av vindturbinene ville bli tilnærmet likt. Det ble derfor vurdert at endringen ikke vil føre til endrete virkninger for miljø og samfunn. Av MTA-planen går det imidlertid frem at turbinene blir 190-200 meter høye, med

<sup>1</sup> Sakens dokumenter finnes på NVEs nettsider <https://www.nve.no/konsesjonssaker/konsesjonssak?type=A-6&id=207>



en rotordiameter på 140 meter, det vil si en økning på henholdsvis 37 meter i navhøyde, 50 meter i tipphøyde og 26 meter i rotordiameter sammenlignet med godkjent konsesjon.

NVE godkjente den første detaljplanen og MTA-planen etter en kort og begrenset høring 18.04.18. En revidert detaljplan og MTA-plan ble forelagt Bjerkreim og Gjesdal kommune i november 2018, men ble ikke sendt på høring før den ble godkjent av NVE 13.12.18. Den reviderte planen framstilles som en redusert utbygging, men den beskriver en utbygging med 22 turbiner (samme som i opprinnelig konsesjon), hver med kapasitet på 4,25/4,3 MW, dvs. vesentlig større kapasitet enn opprinnelig konsesjon.

Vedtaket ble påklaget av FNF Rogaland, Rogaland fylkeskommune og en nabo til anlegget.

I FNF Rogalands klage på godkjenning av revidert detaljplan av 13. desember 2018, pekes det på endringene av turbinenes ytre dimensjoner og det ble etterlyst hvordan konsekvenser for blant annet naturmangfold er blitt ivaretatt, herunder et nasjonalt viktig rovfugltrekk. Det ble også pekt på at FNF Rogaland ikke hadde fått tilsendt melding om planendringene.

FNF Rogaland ba om at klagen ble gitt oppsettende virkning, jf. forvaltningsloven § 42, og anmodningen om utsatt iverksettelse av byggestart ble tatt til følge av OED, jf. brev til FNF Rogaland datert 28. januar 2019. OED konstaterte i sitt svar at det er viktige, nasjonale naturverdier som blir berørt av utbyggingen. For Måkaknuten og Stigafjellet ble det i forundersøkelsene for rovfugltrekket pekt på at dalgangen mellom Stigafjellet og Måkaknuten antakelig er et konfliktpunkt, med en potensielt kanaliserende effekt for rovfugl.<sup>2</sup> I svaret påpekes det at det er mange usikkerhetsmomenter knyttet til kartleggingen av rovfugltrekket og graden av negativ påvirkning vindkraftutbyggingen vil få.

I sitt tilsvarende svar til NVE, også 28. januar 2019, skriver OED at departementet ikke kan se at NVE har gjort en vurdering av om de økte dimensjonene kan medføre ytterligere negative konsekvenser for fugletrekk. Som ledd i behandlingen av klagesaken ba departementet NVE gjøre den vurdering som vil være nødvendig for behandlingen av klagesaken, jf. forvaltningsloven § 33 siste ledd annet punktum. Dersom det foreligger andre endringer som kan være av vesentlig betydning for naturmangfold i MTA-planene av 18. april og 13. desember 2018, som ikke er vurdert, og som skiller seg fra det som har blitt lagt til grunn ved tidligere behandlinger, ba de om nærmere redegjørelse fra NVE.

NVE kom med sin redegjørelse til OED 11. februar 2019. Grunnlaget for NVEs redegjørelse og vurdering var en ny Ecofact rapport av 4. februar og et notat fra Norsk Vind Energi Måkaknuten 1. februar 2019. NVE konkluderte med at denne gjennomgangen, sammen med de to godkjenningsvedtakene, viser at endret utbyggingsløsning for Måkaknuten vindkraftverk ikke vil gi vesentlige endringer for miljø og samfunn.

---

<sup>2</sup> Også Stigafjellet er vedtatt utbygget med vindkraftverk.



OED vedtok 28. februar 2019 å avvise klagen fra FNF Rogaland og Rogaland fylkeskommune. Etter departementets vurdering er vedtakene om økt installert effekt av 16. mai 2017 og vedtaket om godkjenning av detalj- og MTA-plan av 18. april 2018, gyldige.

FNF har gått gjennom sakens dokumenter, jf vedlegg 1-12 til denne klagen, og kan ikke se at OEDs siste redegjørelse endrer grunnlaget for klagen vår: *Saksbehandlingen oppfyller ikke kravene til konsekvensutredning og opplysningsplikten er ikke ivaretatt.*

## 1. Endret utbyggingsløsning for Måkaknuten vindkraftverk er ikke i samsvar med KU-forskriften § 7 (2014)

FNF Rogalands vurdering er at saksbehandlingen om revidert utbyggingsløsning for Måkaknuten ikke er i tråd med KU-forskriften. 60 prosents økning i installert effekt og vesentlig endring i turbinenes størrelse, er blitt godkjent uten konsekvensutredning og ny høring. Vår vurdering er derfor at NVEs vedtak av 16. mai 2017 med tillatelse til å øke maksimal installert effekt fra 66 MW til 99 MW, er ugyldig. Påfølgende godkjenninger av detaljplan og MTA 18. april 2018, og endret detaljplan og MTA godkjent av NVE 13.12.2018, bygger på vedtaket i mai 2017, og er etter vår vurdering derfor heller ikke gyldige. Det samme gjør OEDs avvising av vår klage i vedtak av 28. februar 2019.

På tidspunktet for godkjenning av effektøkningen var det KU forskriften om tiltak etter sektorlovverk av 2014 som gjaldt. I tiltak som alltid skal konsekvensutredes, heter det i pkt. 18 om KU-pliktige utvidelser og endringer:

*«Utvidelser eller endringer av tiltak nevnt i Vedlegg I der utvidelsen eller endringen i seg selv overstiger størrelseskriteriene skal behandles i samsvar med § 7.»*

Størrelseskriteriet fremgår av vedlegg I pkt. 2 og var for vindkraftverk 10 MW. Av dette følger at en endring av installert effekt i et vindkraftverk med 33 MW skal behandles etter forskriften § 7. I § 7 het det:

*«Konsekvensutredningen skal, i lys av den konkrete saken, identifisere, beskrive og vurdere de direkte og indirekte vesentlige effekter tiltaket kan få for:*

- a) befolkning og helse,*
- b) naturmangfold,*
- c) land, jordsmonn, vann, luft og klima,*
- d) materielle verdier, kulturminner og landskap, og*
- e) samvirke mellom faktorene nevnt over»*

FNF Rogaland konstaterer at søknaden av 28. april 2017 om økt installert effekt har en svært



kort omtale av konsekvenser. I den kortfattede beskrivelsen heter det at økt effekt styrker samfunnsøkonomien og ellers ikke har noen nevneverdige negative virkninger.

Etter vår vurdering er ikke KU forskriften § 7 blitt ivaretatt på en tilstrekkelig måte. Dette gjelder alle faktorer a) til e). Det mest åpenbare er at et forstørret vindkraftverk har konsekvenser for bredden på adkomstveier og internt veinett mellom turbinene. Det betyr mer omfattende sprengningsarbeider, skjæringer, fyllinger og bredere veiskuldre som i sum resulterer i større arealbeslag og -inngrep. Endret tyngde på turbinelementene vil kreve en høyere veistandard enn det opprinnelig anlegg ville krevd.

Etter FNF Rogalands vurdering kan det videre stilles spørsmål ved premissene i vedtaket vedrørende økt installert effekt om at turbinenes ytre mål ville bli tilnærmet likt som lagt til grunn i det opprinnelige konsesjonsvedtaket. Dimensjonene på vindkraftverket er som beskrevet betydelig endret i etterkant av denne beslutningen.

*Det er FNF Rogalands vurdering at OEDs avvisning av vår klage bygger på vedtak hvor KU-forskriften ikke er overholdt, og at vedtakene derfor ikke kan anses som gyldige.*

## **2. Endret utbyggingsløsning for Måkaknuten vindkraftverk er ikke i samsvar med naturmangfoldsloven §7 (§§ 8-12)**

FNF Rogaland mener endret utbyggingsløsning for Måkaknuten vindkraftverk ikke tilfredsstillende naturmangfoldloven (nml) § 7 om krav til begrunnelse for offentlige myndighetsbeslutninger. Vedtaket viser ikke hvordan §§ 8 - 12 i naturmangfoldloven er behandlet inn i den konkrete saken og sier ikke noe om hvilken vekt de er tillagt. Vedtaket oppfyller heller ikke kravene i forvaltningslovens §§ 17 og 25 om at et forvaltningsorgan skal «påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes», samt krav til proporsjonalitet mellom vedtakets begrunnelse og hvor inngripende vedtaket er.

I naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er det gitt bestemmelser om blant annet krav til kunnskapsgrunnlaget, anvendelse av «føre-var-prinsippet», økosystemtilnærming og vurdering ut fra samlet belastning, samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. Det bør også synliggjøres hvordan saken påvirker muligheten for å nå forvaltningsmålene for naturtyper og arter i naturmangfoldlovens §§ 4 og 5. Bestemmelsen krever altså at offentlige myndigheter, herunder OED, foretar en vurdering etter nml. § 7 første punktum jf. §§ 8 til 12, og at denne vurderingen skal fremgå av beslutningen. Dette vil si at forvaltningen skal gjøre rede for hvilken rolle prinsippene i nml. §§ 8 til 12 har hatt i den aktuelle saken, og hvordan prinsippene er vektlagt. Dette er i tråd med begrunnelsesplikten som følger av forvaltningsloven § 25, og vil gjelde selv om begrunnelsesplikten etter de alminnelige forvaltningsreglene ikke skulle foreligge, jf. ot. prp. nr. 52 s. 378.



## § 8 i nml (kunnskapsgrunnlaget)

*FNF Rogalands vurdering er at OEDs avgjørelse i forbindelse med klagebehandlingen ikke i tilstrekkelig grad hensyntar konsekvenser for naturmangfold og landskap av endret utbyggingsløsning for Måkaknuten vindkraftverk.*

Verken NVEs redegjørelse av 11. februar 2019 eller Ecofact-rapport av 4. februar 2019, samt Norsk Vind Energis notat av 1. februar 2019, er tilstrekkelig detaljerte til å sikre at verdier knyttet til landskap og naturmangfold ivaretas på en god nok måte. Bestillingen av ny rapport fra Ecofact gjaldt konsekvenser for rovfugltrekket, ikke konsekvenser for landskap og andre naturverdier enn fugl. Klokkesøte (sårbar) forekommer i området, og et forstørret vindkraftverk med endret adkomstvei og internveinett vil ha konsekvenser for naturverdier andre enn fugl. Dette er det ikke redegjort for i tilstrekkelig grad.

Norsk Vind Energis vurdering er at ny teknologi gjør at veianleggene ikke trenger å endres selv med vesentlige endringer i størrelse på turbinene. FNF Rogaland er ikke enig i denne vurderingen. Et forstørret anlegg vil ha konsekvenser for adkomstveier og internt veinett mellom turbinene. Det betyr mer omfattende sprengningsarbeider i et til dels kupert terreng, skjæringer, fyllinger og bredere veiskuldre som i sum resulterer i langt større arealbeslag og arealinngrep. Endret tyngde på turbinelementene vil kreve en høyere veistandard. Redegjørelsen fra Norsk Vind Energi, som NVE har basert sin redegjørelse på, er dermed etter FNFs oppfatning ikke tilstrekkelig som kunnskapsgrunnlag for å få et presist bilde av hva et oppskalert vindkraftanlegg vil bety i form av arealinngrep.

Departementet viser til at Måkaknutens planområde inngår i hekketerritorier og næringsområder for havørn, kongeørn, vandrefalk og hubro. Departementet viser videre til at området inngår i et større område i Rogaland som har regional og nasjonal betydning for trekkende rovfugler. Av trekkende rovfugl som er rødlistet, er myrhauk (sterkt truet) den eneste som trekker gjennom området. Fagutreder vurderer at myrhauk antakelig vil få en positiv effekt av at avstanden fra bakken og opp til vingespiss øker med 25 meter. Fagutreder viser til at dette isolert sett også kan være positivt for hubroen (sterkt truet), da dette er en lavtflygende art. Fagutreder viser likevel til at det er vanskelig å vurdere hva endringer av turbinstørrelser vil ha av betydning for hubroene i området, og konkluderer med at det ikke er godt nok faglig grunnlag for å vurdere om en økning av turbinstørrelsen vil ha betydning for hubroens bruk av området og eventuell kollisjonsrisiko.

Departementet viser til at i planområdet berører 1-2 hekketerritorier for hubro. Reirplasser befinner seg innenfor 3 kilometer radius fra planområdet. Konsekvensutredningen fra 2011 vurderer sannsynligheten for påvirkning av bruk av reirplasser og ungeproduksjon som liten, da de viktigste næringsområdene ikke ligger innenfor planområdet. Departementet viser til at det er liten kunnskap om kollisjonsrisiko mellom hubro og vindturbiner. Departementet la



i 2012 til grunn at de viktigste avbøtende tiltakene er fred rundt reiret gjennom opprettelse av buffersoner og restriksjoner i byggeperioden, men også skjøtsel av lynchhei og nedkutting av skogteiger samt isolering av 22 KV luftledninger er mulige avbøtende tiltak.

FNF Rogaland mener at det faglige grunnlaget for å vurdere konsekvenser for rovfugltrekk og hubro er utilstrekkelig. Det er ikke foretatt oppdaterte registreringer i området (vurderingene baserer seg på tall fra 2007 og 2011). Foreliggende data om rovfugl i området er utilstrekkelige til å kunne konkludere med at endringene kun vil gi marginale endringer i kollisjonsrisiko og virkninger for rovfugl, og vi viser i den sammenheng til at totalhøyden økes betydelig og at samlet sveipeareal blir mer enn doblet.

FNF Rogaland kan ikke se at redegjørelsen fra NVE og tilhørende dokumentasjon, fjerner usikkerheten i kunnskapsgrunnlaget. Det er fortsatt ikke redegjort for de 1-2 hubroparene i dette området. Utbygger legger vekt på at lavere rotorhastighet og større avstand mellom bakkeplan og rotor kan redusere kollisjonsfaren ifm. rovfugltrekket. Faktum er at hastigheten ved enden av rotorbladene vil bli vesentlig høyere selv om rotorhastigheten ved navpunktet blir halvert. Videre vil en økning i rotordiameter fra 90 meter til 130-140 meter bety et betydelig større sveipeareal. Både økt sveipeareal og større fart i turbinbladenes ytterkanter, vil øke kollisjonsfaren for rovfugl og andre fuglearter i området. For noen arter, som myrhauk og hubro på næringssøk, kan økt avstand fra bakkeplan til rotorbladene være en fordel. Men lavtflygende atferd kan i neste omgang bli avløst av annet høydevalg. For andre rovfuglarter som normalt trekker i høyere luftlag, vil økt sveipeareal være negativt.

FNF Rogaland har merket seg at fagutreder er tydelig på at kollisjonsfaren for fugl vil øke med et forstørret vindkraftanlegg. Årlige kollisjoner og drepte rovfugler må påregnes. Hvor stort omfanget vil kunne bli, er det ikke redegjort for i NVEs redegjørelse og tilhørende fagnotat. Faktagrunnlaget er feltobservasjoner gjort i 2007 og 2011, der 11 dager utgjorde tellingsperioden ved Måkaknuten, mot 20 dager ved de øvrige anleggene i Bjerkreimsklynga. Likevel ble det gjort flest observasjoner av rovfugl på trekk med Måkaknuten. Det indikerer, tross metodisk usikkerhet, at dette er et svært viktig område for rovfugl på trekk.

OED innrømmer da også at konsekvenser for fugletrekket i området har vært utilstrekkelig utredet i forbindelse med valg av en større utbyggingsløsning. I departementets brev av 28. januar 2018 til NVE heter det om utredningene av naturmangfold ved godkjenning av MTA:

*«Departementet kan ikke se at NVE har gjort en vurdering av om de økte dimensjonene kan medføre ytterligere negative konsekvenser for fugletrekk. Som ledd i behandlingen av klagesaken ber departementet NVE gjøre den vurdering som vil være nødvendig for behandlingen av klagesaken jf. forvaltningsloven § 33 siste ledd annet punktum. Dersom det foreligger andre endringer som kan være av vesentlig betydning for naturmangfold i MTA-planene av 18. april og 13. desember 2018, som ikke er vurdert, og som skiller seg fra det som har blitt lagt til grunn ved tidligere behandlinger, ber vi NVE om tilsvarende redegjørelse.»*



## § 9 (føre-var-prinsippet)

OED viser i sin behandling av klagen på endret utbyggingsløsning for Måkaknuten til at det er mange usikkerhetsmomenter hva gjelder antall rovfugler og trekkets aktuelle utbredelse og størrelse og graden av negativ påvirkning vindkraftutbyggingen vil få for rovfugl.

Forundersøkelser/tellinger gjennomført i 2007 og 2011 konkluderer med at det ikke kan gis noen pekepinn på hvor mange rovfugler som vil kollidere med turbinene.

Det er i departementets klagevedtak av 2012 konstatert at etablering av bjerkreimsklyngen vil være negativt for rovfugl, herunder hubro, og rovfugltrekket som går igjennom området. Konsekvensgraden for fugl og fugletrekk ved etablering av vindkraft ble framhevet som usikker, men det ble lagt til grunn i departementets klagevedtak fra 2012 at vindkraftprosjektene i bjerkreimsklyngen ville medføre kollisjoner mellom turbiner og fugl.

Fagutrederen har i sitt notat av 4. februar 2019 vurdert at virkningene for fugl vil være noe mer negativt for enkelte arter ved at det etableres større turbiner i prosjektet Måkaknuten. Departementet har i sin vurdering lagt fagutrederens konklusjon til grunn, og konstaterer at kollisjonsfaren særlig for hekkende havørn og vandrefalk øker.

FNF Rogaland kan ikke se at det foreligger ny kunnskap som fjerner usikre sider ved foreliggende kunnskapsgrunnlag. Det er ikke gjort nye registreringer i forbindelse med revidert utbyggingsløsning (jf. Ecofact-rapport 657), og det er heller ikke gjort konsekvensvurderinger som fjerner mangler og usikkerhet i det kunnskapsgrunnlaget som lå til grunn for konsesjonen gitt i 2012.

§ 9 (føre-var-prinsippet) viser til at «Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangelen på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.»

Selv om OED er oppmerksomme på usikre sider ved kunnskapsgrunnlaget, så vektlegges ikke føre-var-prinsippet slik Miljøverndepartementet poengterer i sin uttalelse fra 2011:

*«Usikkerhet kan skyldes manglende kunnskap om hvilke naturverdier som blir berørt, for eksempel hvilke arter som finnes i området. Det kan også skyldes manglende kunnskap om hvordan det aktuelle tiltaket vil påvirke disse naturverdiene og/eller manglende kunnskap om den samlede belastningen på naturverdiene. Usikkerhet kan forekomme selv om kunnskapsgrunnlaget i § 8 er oppfylt.»*

FNF Rogaland mener at foreliggende data om rovfugl i området er utilstrekkelige til å kunne konkludere med at endringene kun vil gi marginale endringer i kollisjonsrisiko og virkninger





for rovfugl. FNF Rogaland er derfor av den oppfatning at departementet i sine vurderinger ikke i tilstrekkelig grad har tatt hensyn til føre-var-prinsippet i nml.

### **§ 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning)**

Departementet viser til vurderingene av tiltakenes påvirkning på økosystemene ut i fra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli påvirket av i henhold til nml. § 10 jf. § 7, som ble gjort i klagevedtak av 2012. Departementet vurderte samlet belastning for naturtyper dengang, herunder kystlynghei, samt vegetasjon, INON-områder, landskap, rovfugltrekk og hubro. For rovfugl konkluderte departementet med at potensiell kollisjonsrisiko mellom rovfugl i første rekke vil ha betydning på individnivå. Den samlede utbyggingen, med de tilpasninger som ble foretatt, ville etter departementets vurdering ivareta forvaltningsmålet i § 5 på en akseptabel måte.

FNF Rogaland vil understreke at det aktuelle utbyggingsområdet ligger i et område som har nasjonale verdier i forhold til naturmangfold. Området inngår i det som er vurdert som et kjerneområde for den rødlistede hubroen. Det er også dokumentert et omfattende trekk av rovfugl i de delene av Bjerkreim og indre deler av Hå kommune hvor det er gitt en rekke vindkraftkonsesjoner, og bl.a. observeres både kongeørn og havørn i planområdet for Måkaknuten vindkraftverk. Betydelige deler av planområdet utgjøres av kystlynghei, og er et viktig område for den rødlistede klokkesøten.

Da OED opprinnelig ga konsesjon til Måkaknuten vindkraftverk etter klagebehandling 05.07.12, ble det slått fast at planområdet for de vindkraftanleggene som inngår i den såkalte «bjerkreimsklyngen» berører naturverdier av nasjonal betydning, og at den etterfølgende detaljplanleggingen kan ha stor betydning for hvordan disse verdiene påvirkes.

Etter FNF Rogalands oppfatning foreligger det ikke konsekvensutredninger, detaljplaner og MTA-planer som er tilstrekkelig detaljerte til å ivareta en økosystemtilnærming, jf. § 10 i nml. Det er heller ikke foretatt en tilstrekkelig helhetlig vurdering av sumvirkningene for rovfugl, herunder hubro, som følge av utbygging av andre nærliggende vindkraftanlegg med større turbiner enn det som lå til grunn i de opprinnelige planene, jf. samme paragraf.

*FNF Rogaland mener at endret utbyggingsløsning for Måkaknuten vindkraftverk bryter med nml §8 om at offentlige beslutninger som berører naturmangfold skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.*

Særlig tydelig blir dette når OED i sitt vedtak 28. februar 2019 i liten grad berører hvordan samlet belastning fra flere utbygginger i samme region kan påvirke hubrobestanden, slik nml § 10 om samlet belastning krever.



## Konkluderende merknad

*FNF Rogaland finner saksbehandlingen om revidert utbyggingsløsning for Måkaknuten vindkraftverk uakseptabel. 60 prosents økning i installert effekt og vesentlig endring i turbinenes størrelse, er blitt godkjent uten konsekvensutredning og ny offentlig høring. Det er heller ikke brakt til veie et tilstrekkelig nytt kunnskapsgrunnlag som kan fjerne de usikkerheter som hefter ved de kartlegginger som er gjort av rovfugltrekket i dette området.*

FNF Rogaland har merket seg at OED i forbindelse med klagebehandlingen, peker på at selve klagebehandlingen har brakt til veie mer kunnskap om konsekvensene av en endret utbyggingsløsning for Måkaknuten vindkraftverk, jf. vedlegg 1 OEDs behandling av klagene: «*Kunnskapsgrunnlaget gir nå den basis som skal til for å fatte vedtak i saken. Departementet har ikke funnet grunnlag for å gjøre endringer i godkjenningsvedtaket.*».

FNF Rogaland finner det oppsiktsvekkende at saken måtte påklages for at det skulle iverksettes konsekvensvurderinger av en endret utbyggingsløsning, uten at disse vurderingene i løpet av den korte tiden de er forsøkt bøtet på, vinteren 2019, har klart å fjerne usikkerhet og mangler i kunnskapsgrunnlaget. *Saksbehandlingen oppfyller etter vår oppfatning ikke kravene til konsekvensutredning og opplysningsplikten er ikke ivaretatt.*

Med vennlig hilsen  
FNF Rogaland

Ståle H. Opedal  
Styremedlem

Emily L. Halvorsen  
Koordinator

### Kopi:

Rogaland fylkeskommune  
Fylkesmannen i Rogaland  
Bjerkreim kommune  
Gjesdal kommune  
Styret i FNF Rogaland

**Vedlegg** – se liste s. 11



**Vedlegg – 15 dokumenter tils. i Vedlegg 1 til 13:**

Vedlegg 1 - OEDs behandling av klager på Måkaknuten vindkraftverk 28.02.2019.

Vedlegg 2 - FNF Rogalands tilsvar vedrørende NVEs redegjørelse Måkaknuten vindkraftverk 20.02.2019.

Vedlegg 3 - FNF Rogalands klage til OED vedrørende Måkaknuten vindkraftverk 09.01.2019.

Vedlegg 4a - Fylkesrådmannens saksframlegg klage på MTA Måkaknuten vindkraftanlegg 24.01.2019.

Vedlegg 4b - Fylkesutvalgets vedtak i klagesak Måkaknuten 19.02.2019.

Vedlegg 4c - Fylkesrådmannens foreløpige klage på NVEs godkjenning av MTA Måkaknuten vindkraftanlegg 14.01.2019.

Vedlegg 5 - OEDs brev til FNF Rogaland Anmodning om utsatt iverksettelse av byggestart for Måkaknuten vindkraftanlegg 28.01.2019.

Vedlegg 6 - NVEs oversendelse av klager på NVEs vedtak av 13.12.2018 - Måkaknuten vindkraftverk 23.01.2019.

Vedlegg 7 - OEDs svar til NVEs oversendelse av klager Måkaknuten vindkraftverk 28.01.2019.

Vedlegg 8 - Konsekvensutredning av utbyggingsløsninger (003) Norsk vindenergi 01.02.2019.

Vedlegg 9 - Søknad Norsk Vind Energi AS om utvidet installert effekt Måkaknuten vindkraftanlegg 28.04.2017.

Vedlegg 10 - Anleggskonsesjon Måkaknuten vindkraftanlegg 16.05.2017.

Vedlegg 11 - NVEs godkjenning av økt installert effekt Måkaknuten vindkraftanlegg 16.05.2017.

Vedlegg 12 - Rapport Ecofact 657 Måkaknuten vindkraftverk 04.02.2019.

Vedlegg 13 – Fullmakter fra organisasjonene som står bak denne klagen

